

ETTERLATTEPENSJON

Postpensjonistene i Telemark

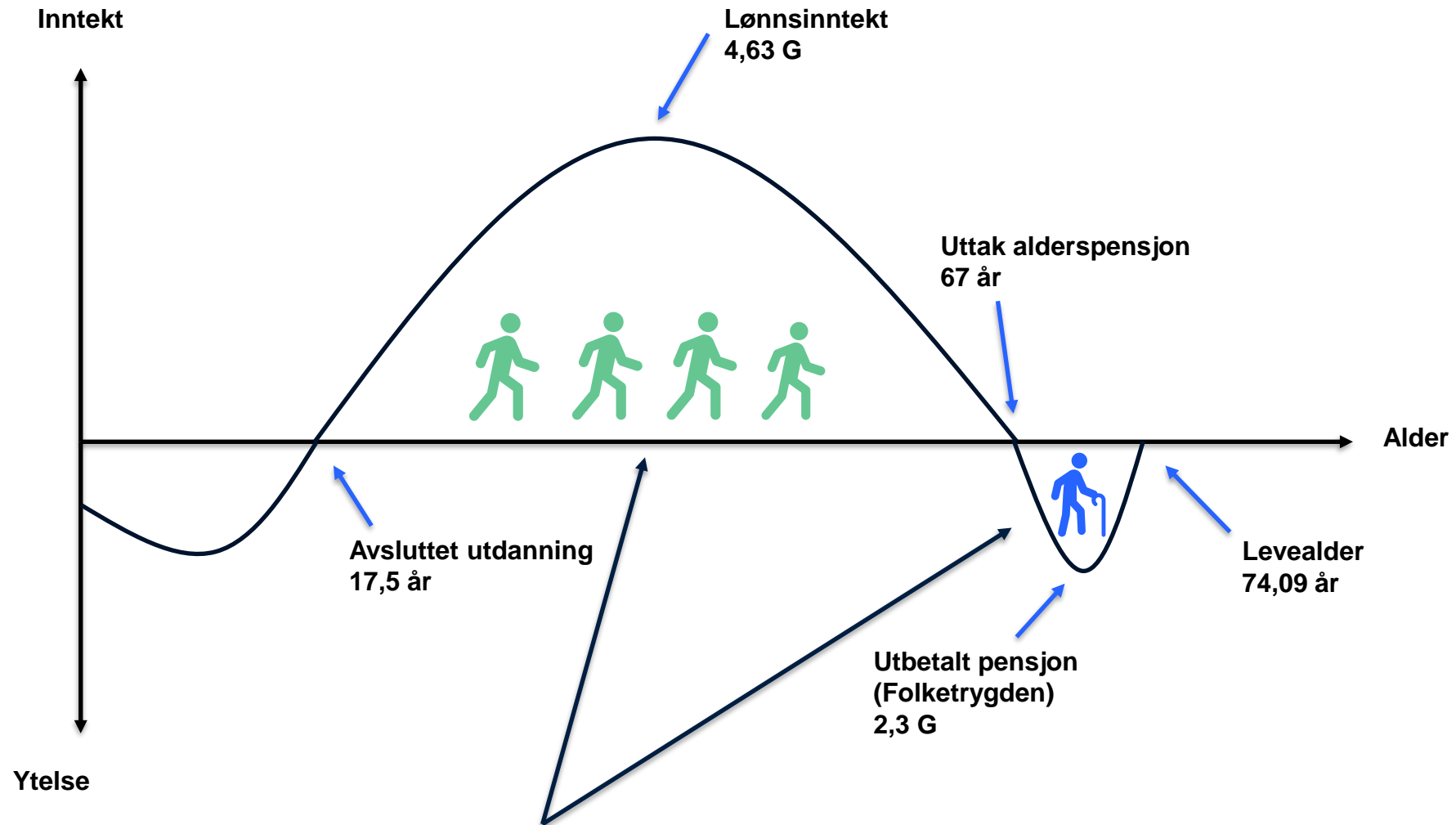
23.01.25

Svein Rasmussen

Agenda

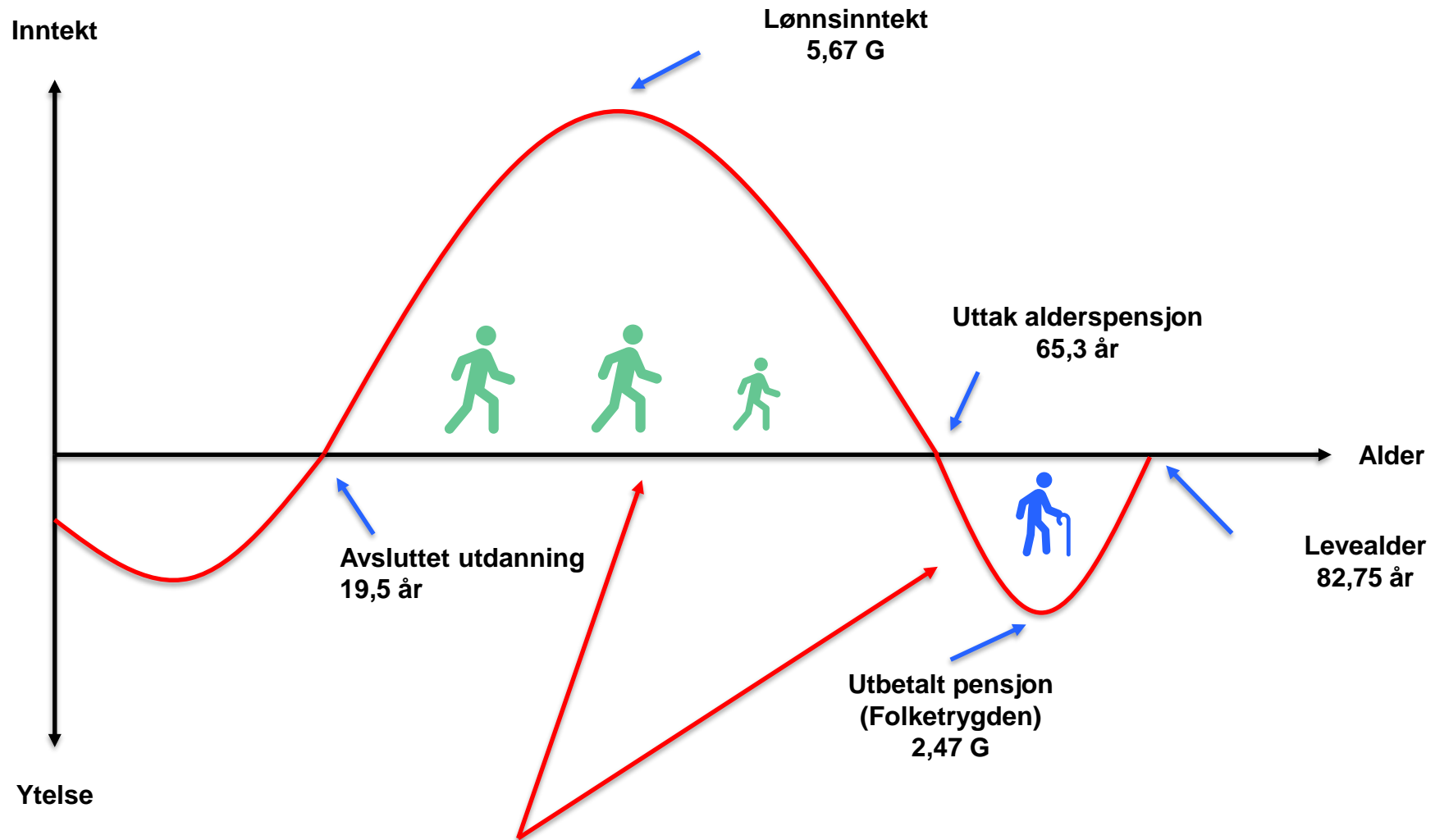
- Innledning - Endringer i pensjonene
- Etterlattepensjon fra SPK
- Endringer i NAVs ytelser til etterlatte
- Eksempler på beregninger
- Hva vet vi om fremtiden for dagens ytelser i SPK

Gjennomsnittlig livsløp pr. 1970

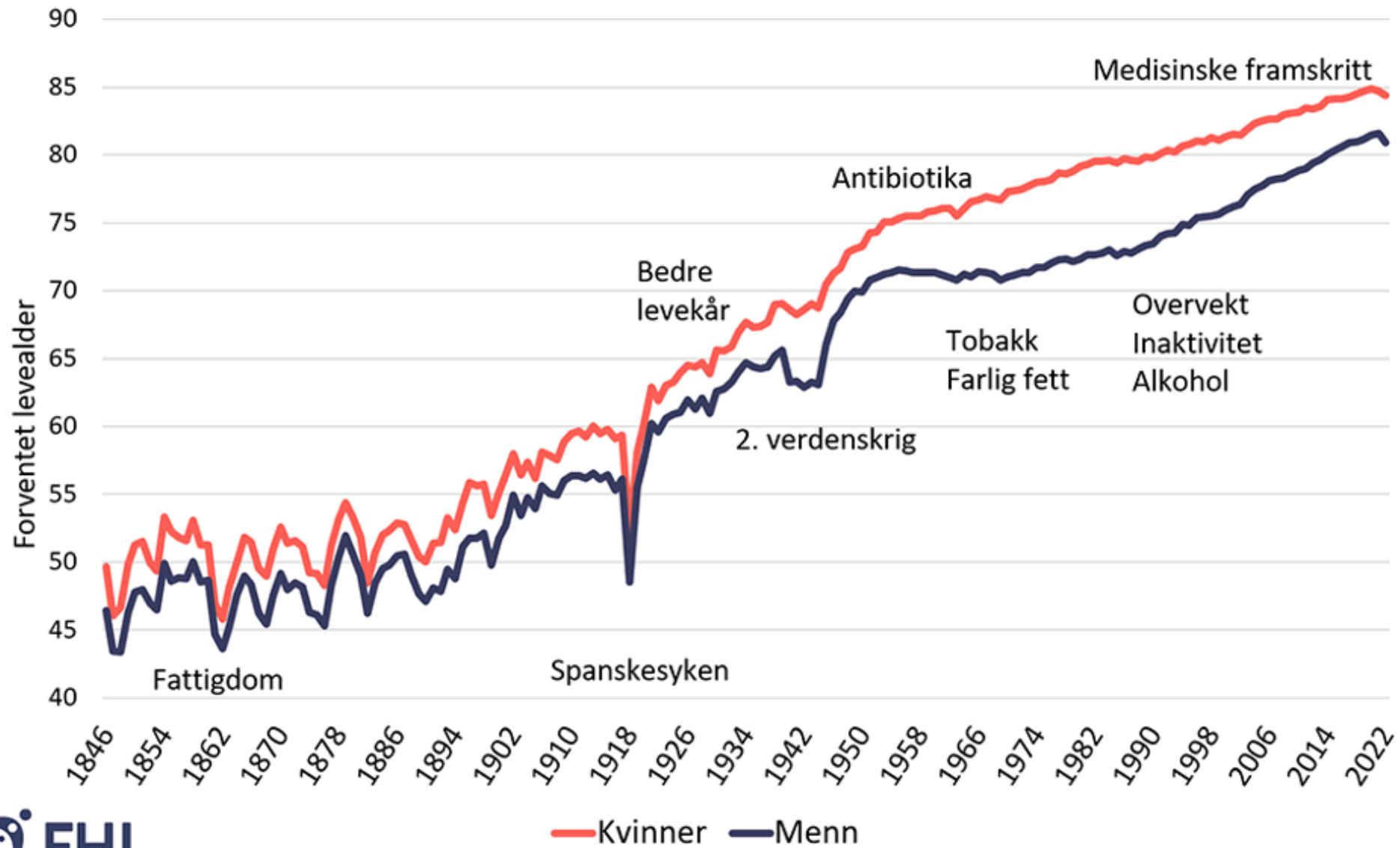

3,9 yrkesaktive pr. pensjonist

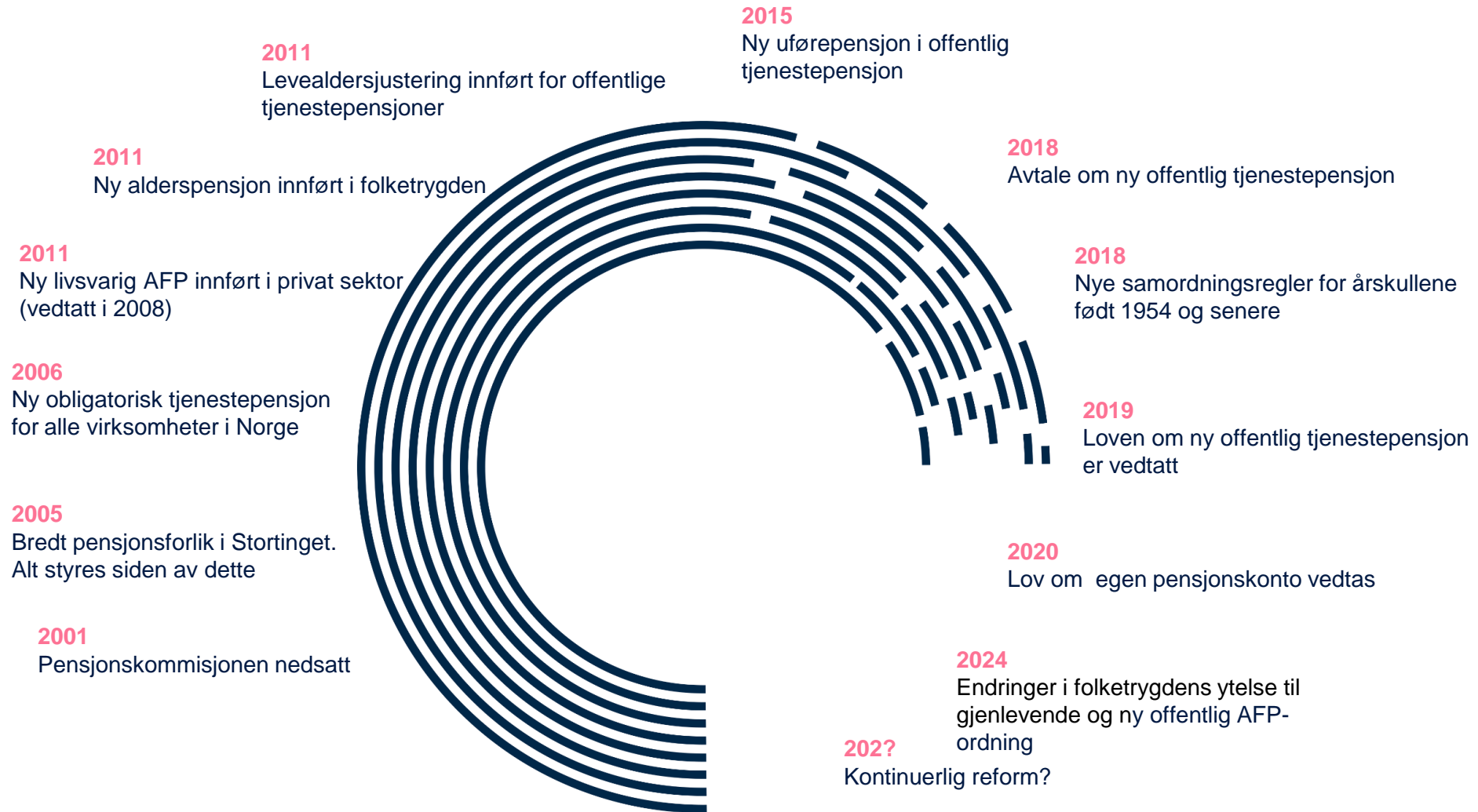
Gjennomsnittlig livsløp pr. 2019

Utvikling i forventet levealder

Pensjonsreformen

Grunnbeløpet «G»

- Fastsettes av Kongen i statsråd
- 124 028 kr fra mai 2024
- Reguleres mai hvert år
- Benyttes til å beregne ytelser fra folketrygden
- Øker i takt med lønnsveksten

Etterlattepensjon

Fra SPK

Etterlattepensjon fra SPK

Ytelse som sikrer de etterlatte
når et medlem av SPK dør

Avdøde medlem av SPK, dvs. uansett alder

Utbetales som hovedregel
automatisk – trenger ikke søke

Vi får informasjon direkte fra folkeregisteret

Hvem kan ha rett på etterlattepensjon etter deg?

Hvem kan ha rett på etterlattepensjon etter deg?

Ektefellepensjon

Fraskilt(e)
ektefelle(r)

Ektefelle
(på dødstidspunktet)

Barn (under 20 år)

Samboer?

Barnepensjon

Lovhjemmel

Hovedregel er nettoppensjon (1. juli 2000)

Lov om Statens pensjonskasse § 33.

Full årlig enke- eller enkemannspensjon skal utgjøre 9 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (nettoppensjon), se likevel overgangsregler i § 34.

Lov om Statens pensjonskasse § 38.

Når et medlem dør, har gjenlevende barn rett til barnepensjon.

Full årlig barnepensjon skal utgjøre 15 prosent av det pensjonsgrunnlaget som det avdøde medlemmet hadde (nettoppensjon).

Lovhjemmel

Unntaket, skal beregnes som brutto pensjon,
60 % av avdødes alderspensjon (39,6 % av pensjonsgrunnlag)

Lov om Statens pensjonskasse § 34. første ledd:

Når den gjenlevende ektefellen er født før 1. juli 1950, og den avdøde ble medlem i Pensjonskassen første gang før 1. juli 2000, ytes det enke- og enkemannspensjon etter denne bestemmelsen.

Det samme gjelder når gjenlevende ektefelle er født før 1. januar 1955, og den avdøde ble medlem av Pensjonskassen første gang før 1. oktober 1976, og ekteskapet ble inngått før 1. januar 2010.

Lovhjemmel

Videre i § 34 etterlattepensjon som ikke skal behovsprøves

Lov om Statens pensjonskasse § 34. tredje ledd:

Pensjonen reduseres etter §§ 35 og 36 nedenfor.

Dette gjelder likevel ikke for pensjon til enke etter mannlig medlem omfattet av første ledd andre punktum.

Det gjelder heller ikke for annen gjenlevende ektefelle etter første ledd andre punktum for tjenestetid opptjent etter 31. desember 1993.

Behovsprøvd etterlattepensjon 60%-regelen

Lov om Statens pensjonskasse § 35.

Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har rett til uføre- eller alderspensjon fra Pensjonskassen eller fra en annen tjenstepensjonsordning, skal enke- eller enkemannspensjonen fra Pensjonskassen ikke utbetales med større beløp enn at samlet pensjon svarer til 60 prosent av summen av vedkommendes egen pensjon og den pensjonen den avdøde var berettiget til som uførepensjonist etter full uførhet eller som alderspensjonist.

Historikk

1814

”Den Almindelige norske Enkekasse”

- kun for embetsmenns enker

1917

SPK overtar ”Den Almindelige norske Enkekasse”

- Gjelder nå for både for embetsmenns enker og enkemenn

1921

Enkemenns obligatoriske rett bortfaller

- Betinget av at han var forsørget av avdøde. Kunne reduseres eller falle bort hvis enkemannen ble antatt å kunne skaffe seg høvelig arbeid

1976 (1. oktober)

Obligatorisk rett for enkemenn gjeninnføres for alle

- Nye regler for reduksjon av ektefellepensjon mot egen inntekt eller tjenstepensjon
- Enker etter mannlige medlemmer fra før 01.10.1976 beholdt tidligere regler

2000 (1. juli)

Innfører netto etterlattepensjon

2010 (1. februar)

Medlemmer før 01.10.1976 likebehandles

- For enker, ingen endring
- For enkemenn
Likebehandles for tjenestetid etter 1994
Reduseres som før mot egen inntekt for tjenestetid før 1994

Ektefellepensjon – ulike regler

Avhenger blant annet av:

- Når avdøde ble medlem
- Når gjenlevende ble født
- Avdødes kjønn
- Når dødsfallet inntraff
- Når ekteskapet ble inngått

Ektefellepensjon

Du ble medlem		Ektefelle født		Type ektefellepensjon
Etter	01.07.2000	Når som helst		9% netto
Før	01.07.2000	Etter	01.07.1950	9% netto
men etter	01.10.1976	Før	01.07.1950	39,6% (behovsprøvd)
Før (mann)	01.10.1976	Før	01.01.1955	39,6% (ikke behovsprøvd)
		og gift før	01.01.2010	
Før (kvinne)	01.10.1976	Før	01.01.1955	39,6% (ikke behovsprøvd) for tjenestetiden etter 1994
		og gift før	01.01.2010	39,6% (behovsprøvd) for tjenestetiden før 1994

Hvis ingen av disse gir JA på alle datoer skal det utbetales 9% netto etterlattepensjon

Vilkår for etterlattepensjon

Ektefelle (på dødstidspunktet)

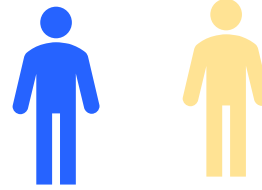
- **Automatisk rett til etterlattepensjon, med følgende unntak:**
 - Medlemmet dør innen ett år etter:
 - Tilsetting
 - Ekteskap ble inngått
 - og dødsfallet skyldes sykdom som medlemmet led av ved tilsettingen eller vielsen og som en av ektefellene må antas å ha kjent til
 - Hvis den etterlatte gifter seg på nytt, bortfaller retten til etterlattepensjonen

Fraskilt(e) ektefelle(r)

- **Automatisk rett til etterlattepensjon dersom følgende er oppfylt:**
 - Ekteskapet må ha vart i minst 10 år
 - Den fraskilte må ha vært minst 45 år ved skilsmissen
 - Avdøde må ha vært medlem i SPK før skilsmissen fant sted
 - Den fraskilte kan ikke ha giftet seg på nytt
 - Retten til etterlattepensjon kan ikke være fraskrevet ved skilsmisse
 - **MEN:** Selv om retten er fraskrevet, vil pensjonen likevel utbetales dersom det ikke finnes andre pensjonsberettigede etter avdøde

Flere pensjonsberettigede

- Når to eller flere gjenlevende har rett til etterlattepensjon (ektefellepensjon), deles pensjonen i forhold til antall påbegynte år hver av dem var gift med avdøde
- Dersom en av de berettigede har fraskrevet seg retten, har den andre rett til hele pensjonen

Eksempel:

Avdøde var til sammen gift i 27 år

Ektefelle 1: 22 år

22/27

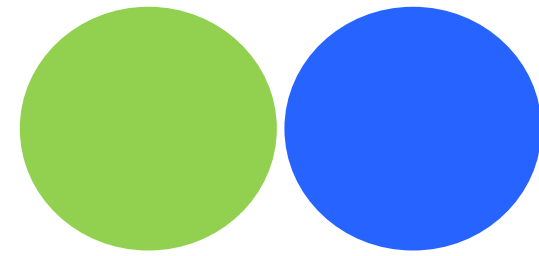

Ektefelle 2: 5 år

5/27

Etterlattepensjon – ulike regler

Bruttoregel

(Avdød medlem før 01.10.1976, enke(mann) født før 1955, ekteskap inngått før 2010)

Ektefellepensjon utgjør 39,6% av pensjonsgrunnlaget medlemmet hadde eller ville fått ved aldersgrensen

Kan være:
Behovsprøvd / Ikke behovsprøvd

Nettoregel

(Øvrige)

Ektefellepensjon utgjør 9% av pensjonsgrunnlaget medlemmet hadde eller ville fått ved aldersgrensen

Eksempel: June Andersen

Pensjonsgrunnlag: $630\ 000 \times 9\ \% = 56\ 700$ kr

Nettoregel

Ektefellepensjon ytes med et beløp som tilsvarer 9 % av pensjonsgrunnlaget avdøde medlem hadde

Netto ektefellepensjon skal ikke samordnes med pensjon fra folketrygden eller behovsprøves mot egen inntekt og egen tjenestepensjon

Pensjonen avkortes forholdsmessig dersom avdøde ikke hadde full tjenestetid

Barnepensjon ytes per barn med et beløp som tilsvarer 15% av pensjonsgrunnlaget avdøde medlem hadde
Utbetales fram til barnet fyllet 20 år

Bruttoregel

Ektefellepensjon utgjør 60% av den alderspensjonen medlemmet hadde eller ville fått ved aldersgrensen

A. Behovsprøvd

- Avkortes mot egen inntekt
- Samordnes med 75 % av grunnbeløpet
- Samordnes med 55 % av avdødes tilleggspensjon
- Avkortes mot egen tjenstepensjon (60 %-regelen)

B. Ikke behovsprøvd

- Avkortes ikke mot egen inntekt
- Samordnes med 75 % av grunnbeløpet
- Samordnes med 55 % av avdødes og gjenlevedes tilleggspensjon deretter trekkes hele gjenlevedes tilleggspensjon fra

Inntekt ved siden av

Behovsprøvd brutto ektefellepensjon

- reduseres med 40 % av arbeidsinntekt over $\frac{1}{2}$ G

Ikke-behovsprøvd brutto ektefellepensjon

- reduseres ikke av arbeidsinntekt

Netto ektefellepensjon

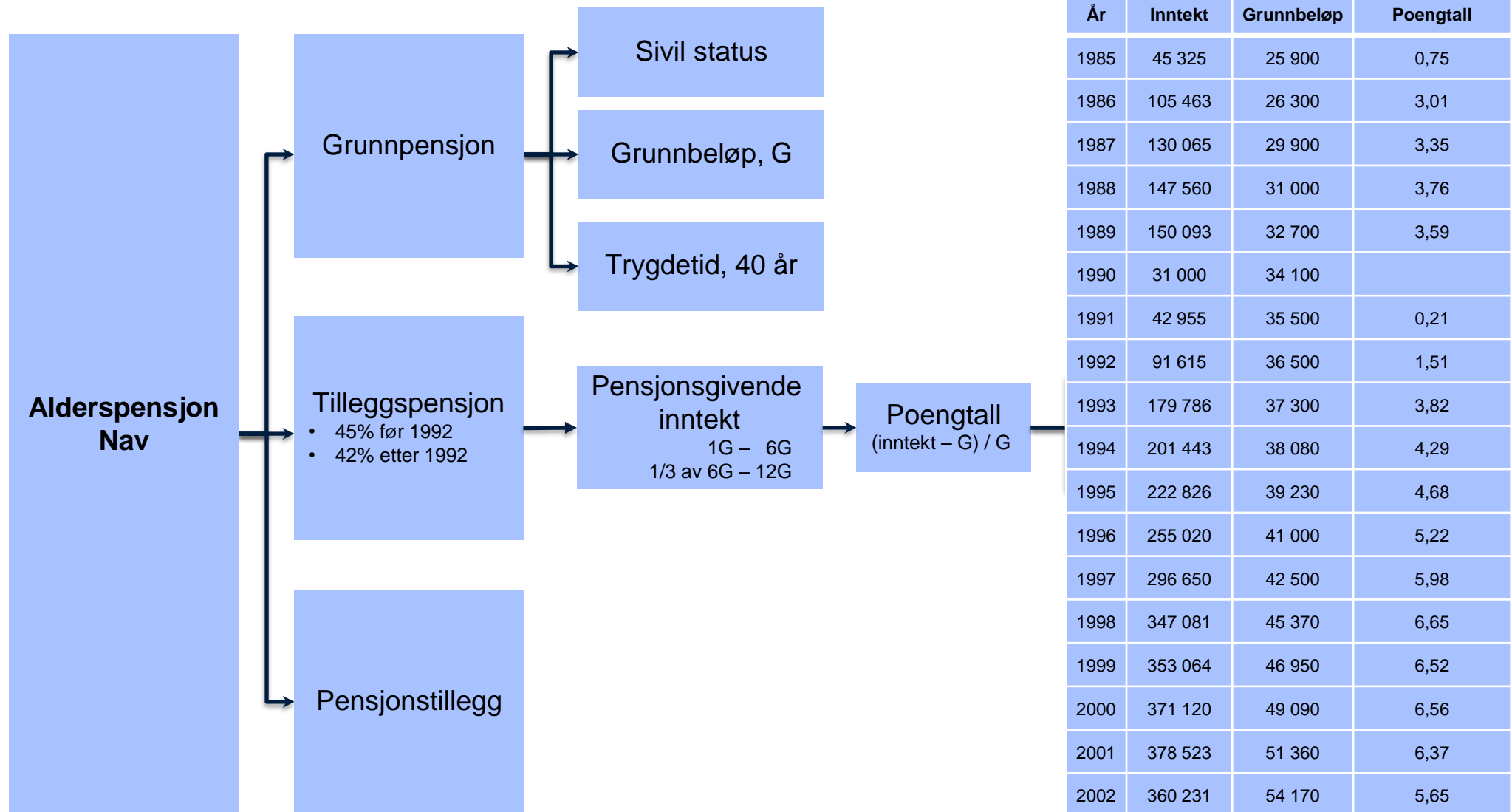
- reduseres ikke av arbeidsinntekt

Gjenlevendetillegg til alderspensjonen

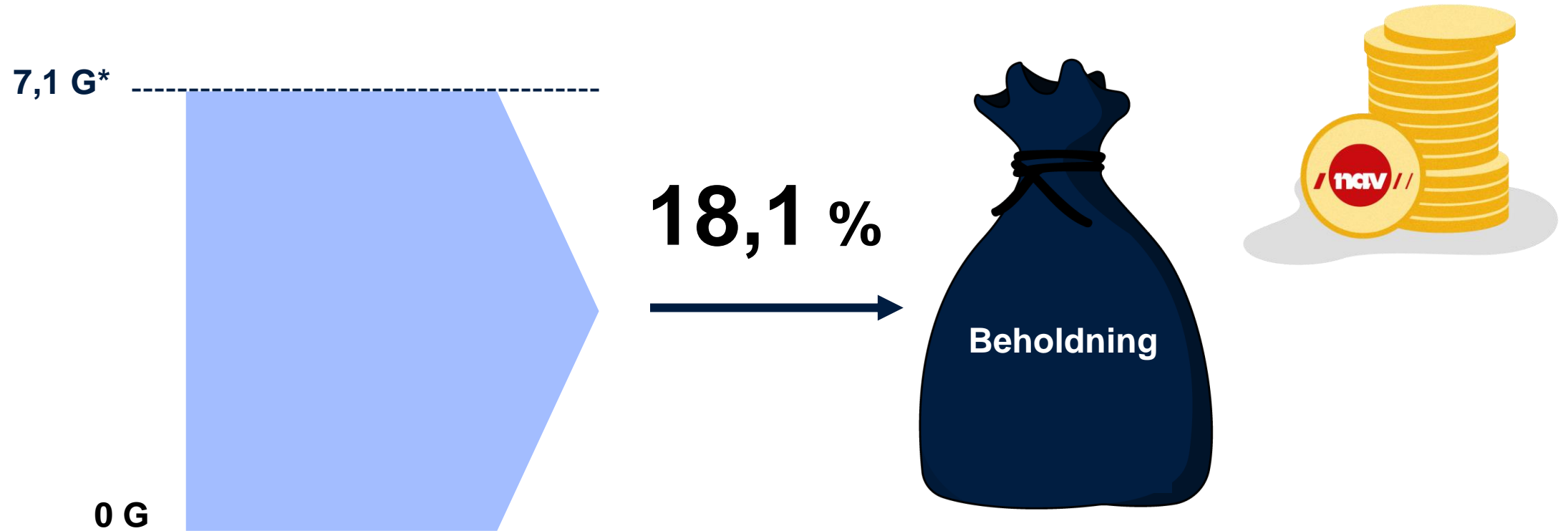
Fra NAV

Oppbygning av alderspensjon i Nav

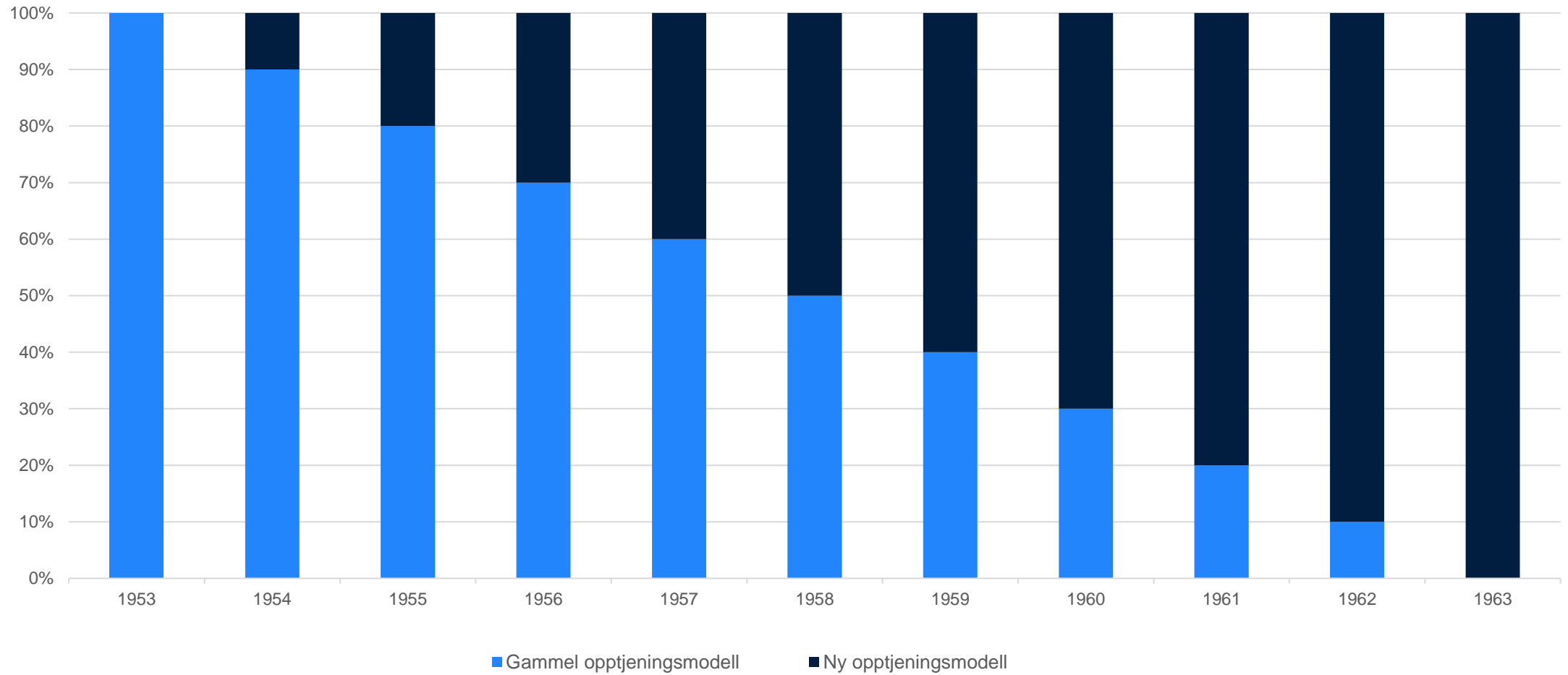
Ny modell i folketrygden - alleårsopptjening

Født t.o.m. 1996: Alle år fra fylte 17 år
Født f.o.m. 1997: Alle år fra fylte 13 år

7,1 G utgjør p.t. 880 599 kr

Gradvis innfasing av ny opptjeningsmodell

Endringer i NAVs ytelser til etterlatte

- Frem til 01.01.2024 har NAV et livsvarig tillegg til alderspensjonen kalt gjenlevenderett. Det er beregnet ut fra egen og samboer/ektefelles pensjonsopptjening.
- Må ha bodd sammen i minst 5 år eller ha felles barn for å ha rett

BEREGNING AV TILLEGGSPENSJON

Du får det som er høyest av
egen opptjent tilleggspensjon og
summen av 55 prosent av egen opptjent tilleggspensjon og 55 prosent av den avdødes opptjente tilleggspensjon

Endringer i NAVs ytelse fra 01.01.2024

- Endring som trådte i kraft 01.01.2024
- Gradvis utfasing av regelverket som var gjeldende fram til 01.01.2024
- Ikke mer gjenlevendepensjon for de under 67. Ytelsen blir gjort om til en omstillingsstønad, som i all hovedsak er treårig. Kan innenfor gitte kriterier søke om utvidelse.
- Endring i Navs ytelser for alle født 1.1.1944 og senere.
- De som er født før 01.01.1944 beholder ytelsen slik den er i dag.

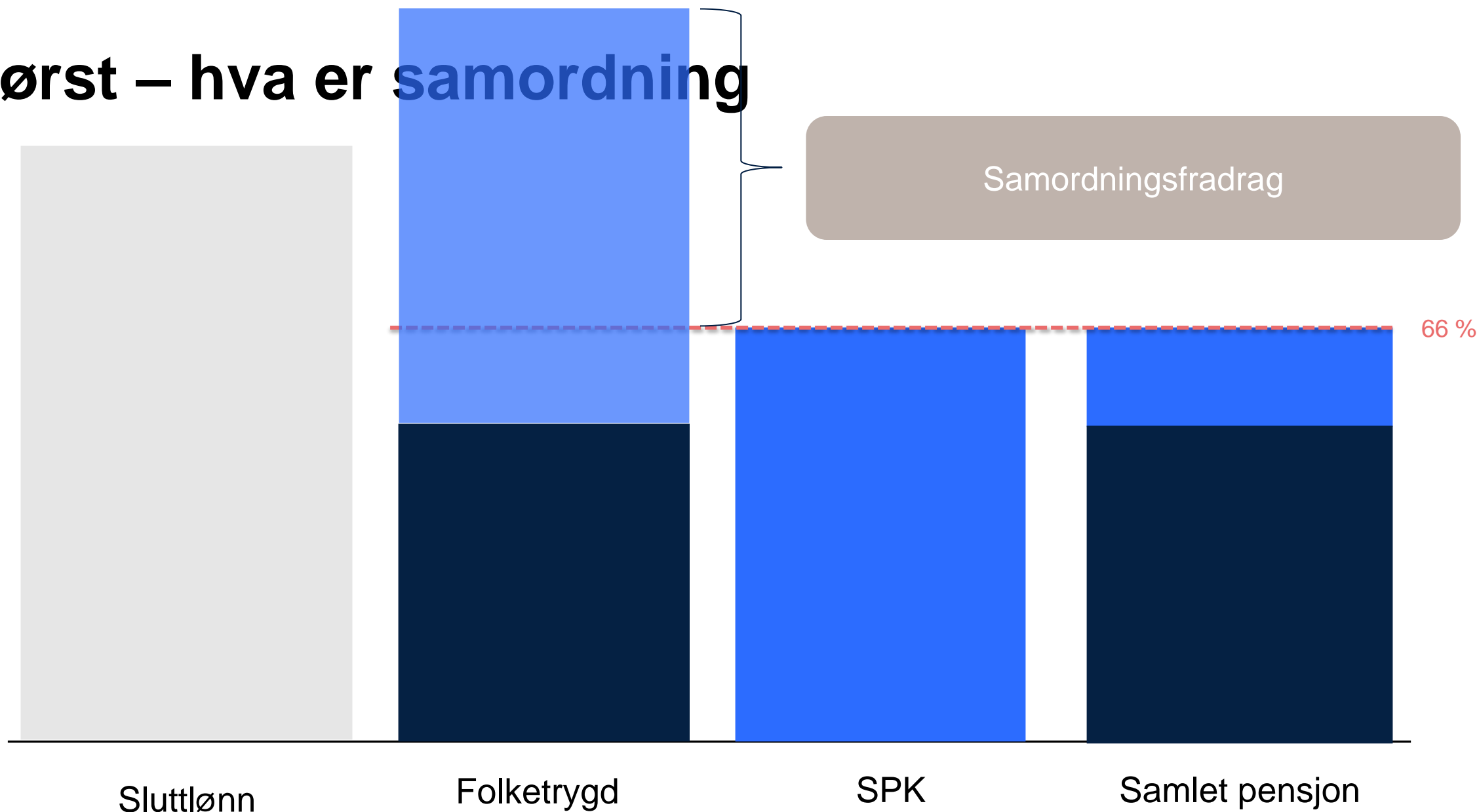
Endringer i NAV

- De som er født mellom 01.01.1944 og 31.12.1962 får gjenlevenderett til sin alderspensjon. Gjenlevendedelen av pensjonen er skilt ut som et eget tillegg og skal ikke reguleres. Den delen av pensjonen som er basert på egen opptjening vil fortsatt bli årlig regulert. Gjenlevendetillegget vil dermed bli lavere for hvert år og opphøre etter noen år.
- De som er født 01.01.1963 vil ikke få noe slikt tillegg til alderspensjonen sin.

Beregningseksempler

Først – hva er samordning

Eksempel beregning

Pensjonsgrunnlag kr 630 000,-

Tjenestetid 30 år

- Dersom du dør mens du stod i stilling fremskrives tjenestetiden du kunne oppnådd ved å stå i stilling til 67 år (evt. til du når aldersgrensen for stillingen)

Utregning ektefellepensjon

- $630\ 000 * 9\ \% * 30/30 = \underline{56\ 700\text{kroner per år}}$
- Skal deles mellom pensjonsberettigede

Utregning barnepensjon

- $630\ 000 * 15\ \% * 30/30 = \underline{94\ 500\ \text{kroner per år}}$
- Gjelder per barn

Eksempel – beregning etterlattepensjon

Forutsetninger	
Avdødes fødselsår	1942
Avdødes pensjonsgrunnlag	732139 kroner
Tjenestetid	18/30
Deltid	97,32 prosent

Eksempel - beregning brutto etterlattepensjon

Avdødes alderspensjon	24161 kroner
Enkepensjonen 60 prosent	14496 kroner *
Enkens egen pensjon (KLP)	21537 kroner

§ 35 - 60 prosent begrensning av pensjonsutbetalingen

Avdødes alderspensjon	24161 kroner
Egen alderspensjon	21537 kroner
Sum	45698 kroner
60 prosent begrensning	27419 kroner
Egen alderspensjon	21537 kroner
Beregning før samordning	5882 kroner

Tilleggspensjon opptjent av avdøde

Forutsetninger	
Sluttpoengttall	6,52
Poengår før 1992 (45%)	11
Poengår fra 1992	17
Samordningsgrunnlag	124028
Fiktivt poengttall	4,9
samordningsgrunnlag	124028

55 prosent av tilleggspensjon – til samordning

Avdødes tilleggspensjon	11203
Fiktiv tilleggspensjon	8419 *
Avkortet med tjenestetid	5051

Grunnpensjon – til samordning

Grunnpensjon	7752 kroner
Samordning av grunnpensjon fra KLP	5502 kroner
Resterende samordning	2250 kroner

Hva er igjen?

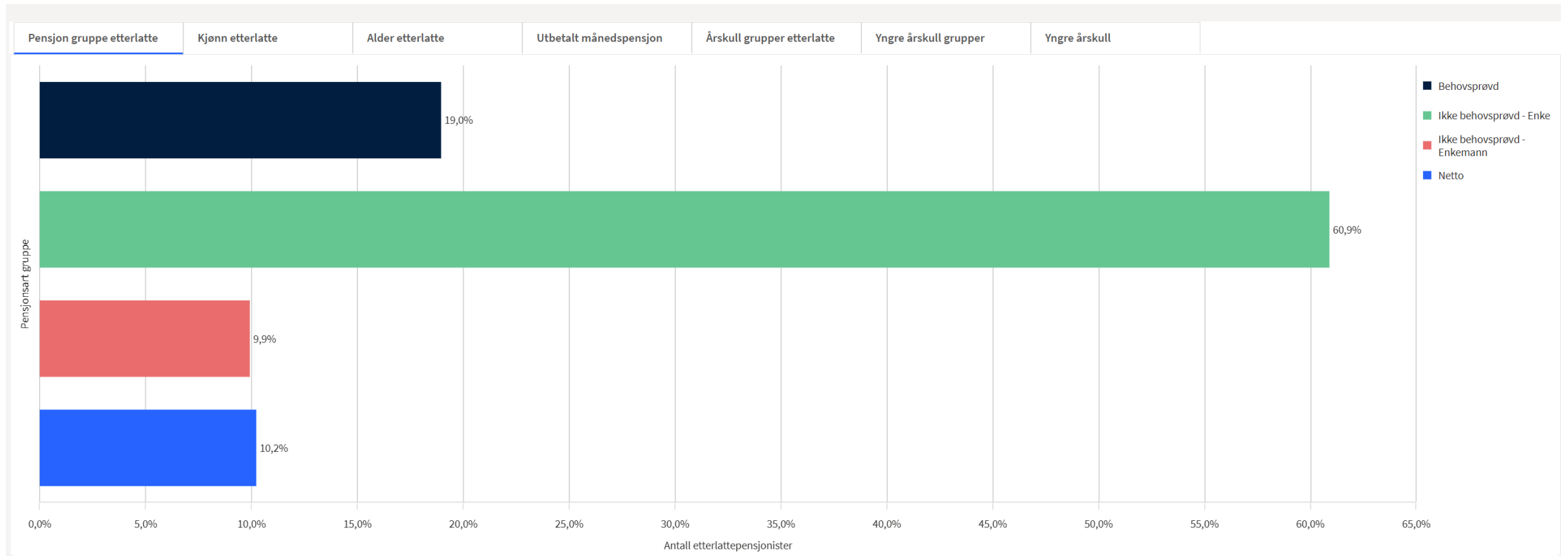
Brutto ektefellepensjon før samordning	5882 kroner
Tilleggspensjon til samordning	5051 kroner
Grunnpensjon	831 kroner (2250)
Utbetalt per måned	0

Pensjonstype	Gjennomsnitt månedsbetrag
Ikke behovsprøvd enkepensjon	9901 kroner
Behovsprøvd enkepensjon	1916 kroner
Ikke behovsprøvd enkemann	7036 kroner
Netto	2854 kroner

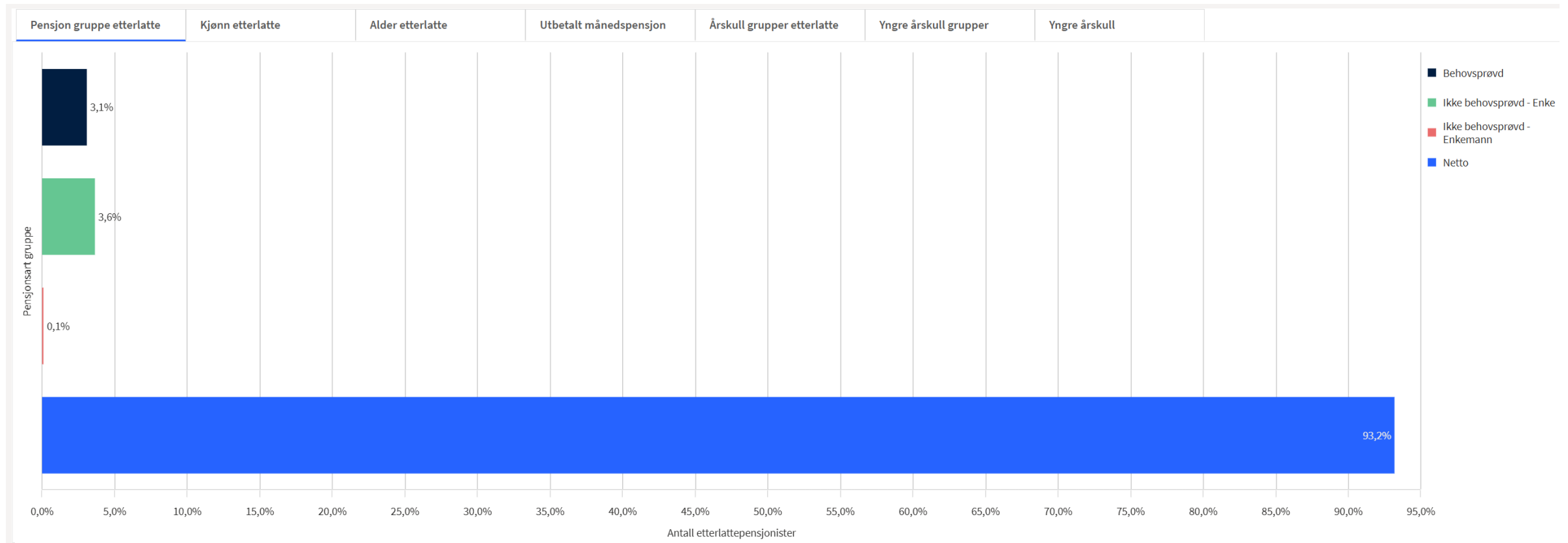

Statistikk om etterlattepensjon

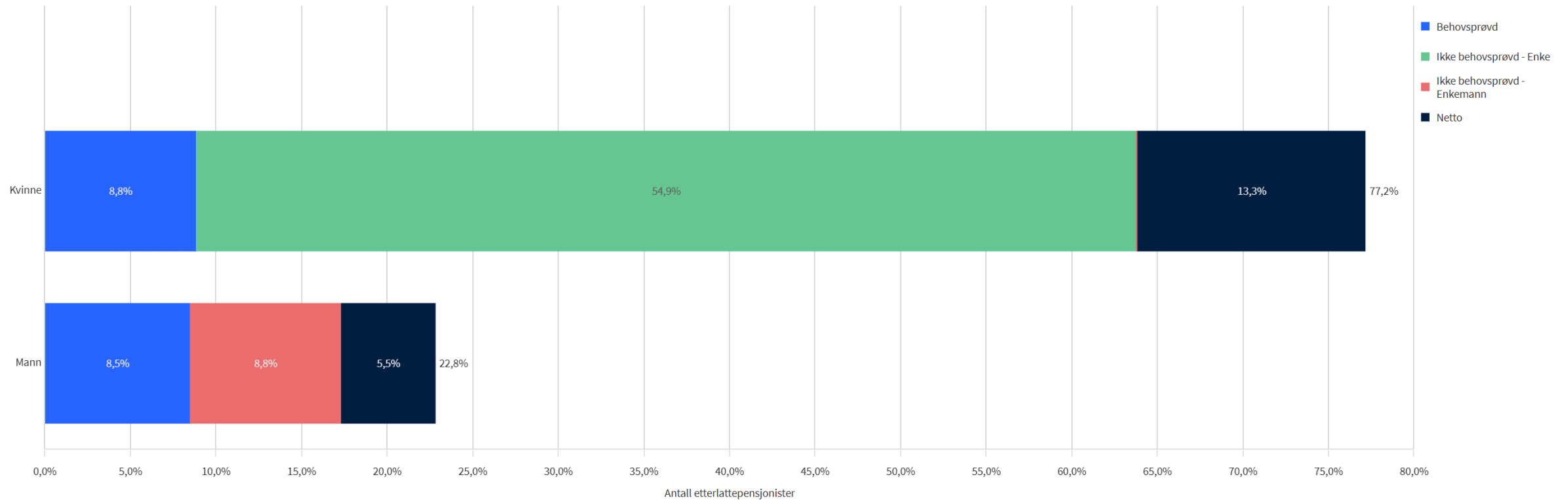
Mottakere av etterlattepensjon over 67 år

Mottakere av etterlattepensjon under 67 år

Hvilken type etterlattepensjon mottar kvinner og menn

Hva bringer fremtiden?

Hva tror jeg kommer til å skje med etterlattepensjonene

- Hvorfor ønsker man endringer i systemet
- Krever svært kompliserte beregninger. Det er det mest kompliserte regelverket knyttet til pensjon
- Tilhører et regelverk som er i ferd med å bli faset ut
- Det er utrolig vanskelig å forklare hvorfor en pensjon blir høy og en annen lav
- Beregninger av etterlattepensjon bygger på beregning av alderspensjon

Hva tror jeg kommer til å skje med etterlattepensjonene

- Diverse pensjonsreformer gjennom årene har gjort regelverket nesten umulig å forstå og enda vanskeligere å forklare.
- Utfasing av bruttoregelverk er vedtatt to ganger (2001 og 2020). Gradvis utfasing gjør at dette tar utrolig lang tid.
- Vanskelig å endre alderspensjon pga. grunnlovsfesting av rettigheter.
- Etterlattepensjoner er ikke en «egen» rettighet. Det er en rettighet du arver, har derfor ikke like sterkt grunnlovsværn som alderspensjon.